

ACADEMIA ROMÂNĂ

Comitetul Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii

– Divizia de Istoria Științei –

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS

Vol. XV/2022

Editura MEGA

STUDII ȘI COMUNICĂRI / DIS

Vol. XV / 2022

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS

– publicație fondată de acad. Gleb Drăgan –

REDAȚIA:

Director: dr. Dumitru MURARIU
membru corespondent al Academiei Române

Consilier editorial: dr. Valentin MARIN

Redactor șef: Acad. Mihail-Viorel BĂDESCU

Redactor șef adjunct: dr. Tiberiu TĂNASE

Secretar de redacție: C.Ș. Mirela-Adriana ANGHELACHE

Colegiul de redacție: Viorela-Valentina DIMA, Edith-Mihaela DOBRESCU, Emilian M. DOBRESCU, Dan GÎJU, Emil HEDEȘIU, Marian MOȘNEAGU, Alba-Iulia-Catrinel POPESCU, Nicolae ROTAR, Narcis ZĂRNESCU.

Responsabilitatea asupra conținutului materialelor revine autorilor

Adresa redacției:

Calea Victoriei, nr. 125, camera 31, sectorul 1 București, cod 010071

Adresa web: <http://www.studii.crifst.ro>

Administrator pagină web: Andrei Lămureanu

ACADEMIA ROMÂNĂ
Comitetul Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii
– Divizia de Istoria Științei –

STUDII ȘI COMUNICĂRI / DIS

Vol. XV / 2022

EDITURA MEGA
Cluj-Napoca, 2022

Revista este inclusă în baza de date internațională CEEOL

© Autorii, 2022

Responsabilitatea conținutului, interpretărilor și părerilor
exprimate în paginile revistei revine exclusiv autorilor.

ISSN 1844 – 9220
ISSN-L 1844 – 9220

Editura MEGA
Cluj-Napoca
e-mail: mega@edituramega.ro
www.edituramega.ro

*În memoria dlui col (r) dr. ist. Valentin MARIN,
cel care a însuflețit această revistă*

CUPRINS

157 DE LA NAȘTEREA LUI DRAGOMIR HURMUZESCU
100 DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI EDMOND NICOLAU
150 DE ANI DE LA MOARTEA LUI ION HELIADE RĂDULESCU

Filofteia REPEZ, Nicolae-Florin PRUNĂU Omagiu savantului român Dragomir Hurmuzescu.....	19
Stan PETRESCU Dragomir Hurmuzescu, remarcabil fizician, inventator, profesor și ctitor al radiofoniei românești.....	35
Eufrosina Otlăcan Edmond Nicolau, 100 de ani de la naștere.....	47
Eufrosina OTLĂCAN Ion Heliade Rădulescu, ctitor al Școlii românești.....	53

EVOCĂRI

Valentin-Stelian BĂDESCU Medici musceleni de altădată – Ovidiu Vlădescu, un medic al unor vremuri demult apuse.....	61
Curcă DUMITRU File din istoria Facultății de medicină veterinară din București. Partea a II-a: 100 de ani de la transformarea Școlii superioare de medicină veterinară în Facultatea de medicină veterinară, arondată între anii 1921 și 1948 Universității din București.....	99
Iorgu PETRESCU, Angela PETRESCU Grigore Antipa – Raportul prezentat în fața Academiei Române despre activitatea sa în timpul ocupației străine a Bucureștilor din Primul Război Mondial	145

Stan PETRESCU Take Ionescu în diplomația și viața politică românească, la cumpăna dintre secolul 19 și începutul secolului 20.....	153
Daniela-Amby OSTAFE, Laura-Alexandra OSTAFE, Laurențiu-Norocel OSTAFE Academician Ana Vasilichia Aslan, inventatoarea produsului Gerovital H3 – Realizare de excepție în știința românească.....	171

STUDII ȘI COMUNICĂRI

Mirela-Adriana ANGHELACHE Scara Richter, celebra scară de măsurare a mărimii cutremurelor. Istoric și descriere.....	193
Emilian M. DOBRESCU, Edith Mihaela DOBRESCU Influența COVID-19 asupra copiilor și tinerilor – Perspective ale organizațiilor internaționale.....	207
Ștefan GHEORGHE Starea de drept și starea de fapt în România anilor 1944–1947. Considerații privind schimbarea formei de guvernământ a României la începutul regimului comunist.....	215
Eugen SITEANU Șapte secole de generare și regenerare a strategiei acțiunilor rapide	227
Tiberiu TĂNASE Puncte de vedere privind asasinarea marelui istoric român Nicolae Iorga, membru al Academiei Române. Implicarea poliției legionare și a Corpului Muncitoresc Legionar (CML) în asasinat.....	237
Narcis ZĂRNESCU Creierul, câteua procente epistemice. O foarte scurtă istorie a neuroștiințelor. Excurs bibliografic.....	249

PERSONALITĂȚI

Gabriela ANDREI, Mircea-Dragomir ANDREI Dr. Carol Paul Karácsonyi la 80 de ani.....	265
--	-----

Ioan Codruț LUCINESCU Mitiță Constantinescu, susținător constant al industrializării României în perioada interbelică.....	283
<u>Marian Traian GOMOIU</u> , Sanda MAICAN, Dumitru MURARIU Două personalități ale biologiei românești – Profesorul Mihai Băcescu și discipolul său, Marian-Traian Gomoiu.....	295
Ioana PETCU, Andreea Florina RADU, Tiberiu TĂNASE Aspecte mai puțin cunoscute din viața și activitatea lui Henri Coandă.....	309
Alin M. OLĂRESCU Nicolae P. Leonăchescu și Julius Natterer, două modele de organizare a memoriei.....	335

VARIA

Ionel Aurelian COTOBAN Durustorum – Constantiniana Daphne, punte peste Dunăre – Cale a sfinților.....	363
--	-----

SEMNAL EDITORIAL, RECENZII

Mirela Adriana ANGHELACHE Maria Boștenaru Dan (ed.): Heritage, Landscape and Restoration of Historical Gardens (Patrimoniul, Peisajul și Restaurarea Grădinilor Istorice).....	373
Mirela-Adriana ANGHELACHE Ioan Munteanu: „Stradele Brăilei”, „Stradele Brăilei II”, „Piața Traian – kilometrul zero. Povestea unei străzi – Regala”	377
Adrian BAVARU Alexandru Ș. Bologa: Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare Marină „Grigore Antipa” Constanța – Repere.....	383
Valentin-Stelian BĂDESCU Mihail-Nicolae Stanca: Mihail Eminescu și adevărul Sfintei Scripturi, Vol. I și II.....	389

Alexandru Ș. BOLOGA

Tiberiu Tănase (coord.): Ovidiu Boureanu, Petru Ștețcu – Democrație vs.

Totalitarism (manual)395

IN MEMORIAM

Viorel BĂDESCU

Dr. Valentin Marin – o viață dedicată profesiei și Comitetului Român de

Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii.....401

Alin M. OLĂRESCU

Valentin Marin – Un militar de carieră și istoric în slujba Comitetului

Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii al Academiei Române....417

Eugen SITEANU

Omagiu adus domnului dr. Valentin Marin.....427

Mărturii despre domnul dr. Valentin Marin.....431

PUNCTE DE VEDERE PRIVIND
ASASINAREA MARELUI ISTORIC
ROMÂN NICOLAE IORGA,
MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE.
IMPLICAREA POLIȚIEI LEGIONARE
ȘI A CORPULUI MUNCITORESC
LEGIONAR (CML) ÎN ASASINAT

Tiberiu TĂNASE¹

tanasetiberiu2@gmail.com

ABSTRACT: The article presents the life and death of Romanian historian Nicolae Iorga – a man with a great contribution to the development of Romanian culture in fields such as history, geopolitics, journalism, dramaturgy, philosophy and politics. An exceptional personality, Iorga was a historian, university professor, encyclopedist, poet, playwright, literary critic, memorialist, journalist, publicist, politician, full member of the Romanian Academy. He authored 1003 volumes, 12,755 articles and studies, 4,963 reviews. He is the author of numerous syntheses, culminating with the History of Romanians in 10 volumes, for which he was named the greatest historian and scholar of Romania of all times. As a politician, Iorga was a center-right activist, a nationalist, and held the position of Prime Minister between 1931–1932, under the rule of King Carol II. The circumstances of his death were as follows: Iorga was picked up from his villa in Sinaia in the afternoon of November 27, 1940, under the pretext that he was going to give a statement to the Capital Police Headquarters. On the same day, the former university professor and minister Virgil Madgearu was picked up from his home in Bucharest under the same pretext. The first was found murdered in the stubble near the commune Steajnicul-Prahova, and the second, in the Snagov forest at the place called Coadă Lungă.

¹ Secretar al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române, lector univ la Univ Româno – Americană, membru al Societății de Științe Istorice din România.

KEYWORDS: Nicolae Iorga, historian, member of the Romanian Academy, capital police prefecture, assassination, Snagov forest, Streajnic.

„În zi de crudă foamete,
Fiindu-le lehamite
În marginea țării întregi
Au vrut s’ucidă pe moșnegi”

Nicolae Iorga – *Oameni de prisos*

Introducere

Personalitate excepțională a evoluției noastre, Iorga a fost istoric, profesor universitar, enciclopedist, poet, dramaturg, critic literar, memorialist, gazetar, publicist, om politic, membru titular al Academiei Române. Cunoscut în întreaga lume ca medievist, bizantinist, romanist, slavist, istoric al artelor și filosof al istoriei, Iorga a avut o activitate științifică excepțională, fiind autorul a 1003 volume, 12.755 articole și studii, 4.963 recenzii, este autorul a numeroase sinteze, culminând cu *Istoria Românilor* în 10 volume, pentru care a fost numit cel mai mare istoric și savant al României din toate timpurile.

În noaptea de 26 spre 27 noiembrie, apoi în ziua de 27 noiembrie au fost asasinate 70 persoane, lideri politici și militari, membri ai structurilor informative, de ordine și siguranță, justiție, din care 64 de persoane se aflau arestate în închisoarea militară Jilava, celelalte fiind asasinate la prefectura Poliției Capitalei, iar în pădurea Snagov și Streajnic au fost asasinați cunoscutul economist Virgil Madgearu și marele istoric Nicolae Iorga. Între victimele menționate și în procesul intentat asasinilor au figurat: *Mihail Moruzov, Niki Ștefanescu, generalul Ion Blegliu, generalul Argeșeanu, generalul Gabriel Marinescu, colonelul Anibal Panaitescu, colonelul Ștefan Gherovici, ofițeri de poliție și jandarmi, subofițeri și funcționari care luaseră parte la reprimarea ML²*.

Marele istoric român Nicolae Iorga și președinte al Academiei Române a fost ridicat de la vila sa din Sinaia în după amiaza zilei de 27 noiembrie 1940, sub pretextul că urmează să dea o declarație la Prefectura Poliției Capitalei. În aceeași zi fostul profesor universitar și ministru Virgil Madgearu a fost ridicat de la domiciliu său din București sub același pretext. Primul a fost găsit asasinat

² v. Alin Spănu, *Istoria Serviciilor de Informații contrainformații românești în perioada 1919–1945*. Editura Demiurg, Iași 2010.

în miriște lângă comuna Steajnicul–Prahova, iar cel de al doilea, în pădurea Snagov la locul numit Coada Lungă³.

În aceeași zi, foști primi miniștri și unii demnitari ai Statului au fost ridicăți de la domiciliile lor cu intenția de a fi uciși – printre aceștia se aflau generalul Ilasievici, Constantin Argetoianu, Gheorghe Tătărescu, Ion Gigurtu, Mihail Ghelmegeanu, general dr. Marinescu, colonelul Victor Marinescu au scăpat cu viață datorită intervenției la timp a lt. col. Alexandru Rioșeanu, în acel moment subsecretar de stat la Ministerul Internelor. Transportați din ordinul lui pentru a fi puși în siguranță s-a încercat din nou uciderea lor în cursul nopții de 27 spre 28 noiembrie. Au fost salvați din nou grație intervenției la timp a unui detașament motorizat la ordinul aceluiași Rioșeanu.

Nu același lucru s-a întâmplat cu următorii comisari: Paul Voinescu, Nicolae Suciu, Nicolae Gheorghe Ralet, Alexandru Davidescu și Ionel Dumitrescu. Primii trei au fost uciși în noaptea de 26 spre 27 noiembrie 1940 în beciurile prefecturii. Ceilalți doi au fost transportați dimineața în pădurea Balota–Vlășia, pe șoseaua București – Ploiești, unde s-a tras asupra lor. Ionel Dumitrescu a scăpat cu viață în urma unor grele suferințe.

Implicarea Poliției legionare și a Corpului Muncitoresc Legionar (CML) în asasinate

Colaborarea între Poliția Legionară⁴ și Corpului Muncitoresc Legionar (CML)⁵ – două structuri de forță și șoc a ML – a fost dovedită, în special, de faptul că în noaptea de 26 spre 27 noiembrie 1940, comandantul CML a însoțit garda legionară din care au foști recrutați asasinii. La închi-soarea Militară Jilava a repartizat pe toți membrii gărzii din acea noapte, indicând fiecăruia în parte cum va acționa și în care celulă din cele 16.

³ v. pe larg în *Asasinatele de la Jilava... Snagov și Strejnicul, 26 noiembrie 1940*. Monitorul Oficial și Imprimeriile statului, București., 1941, p. 14.

⁴ Deși, teoretic, Poliția Legionară a fost desființată la 2 decembrie 1940 (Ordinul nr.4766 al Ministerului Afacerilor Interne, din 9 decembrie 1940), practic a continuat să activeze, iar documente din luna ianuarie 1941 menționează existența în continuare a Poliției Legionare, care făcea percheziții și confiscări de bunuri, sub pretextul „căutării unor materiale compromițătoare pentru francmasoni”.

⁵ CML era o structură de bază, în care se încadrau muncitorii legionari, era împărțit în sectoare, secții și cuiburi. Elementul muncitoresc apare în Mișcarea Legionară de la începutul acestei mișcări, iar numărul său a crescut mereu, dând posibilitatea organizării – în octombrie 1936 – a unui corp special denumit „Corpul Muncitoresc Legionar” sub conducerea inginerului Gheorghe Clime.

Asasinii identificați, ulterior, erau în mare parte ofițeri ai Poliției Legionare care își avea sediul la Prefectura Poliției Capitalei – toți numiți în funcție de fostul *Prefect Ștefan Zavoianu – învinuit și condamnat pentru instigare la asasinat*⁶.

De asemenea, din cercetările efectuate și după indiciile adunate, alți atentatori erau membrii ai Poliției legionare dependente de Ministerul de Interne sau persoane înregimentate în CML.

Desfășurarea evenimentelor: *Asasinatele din noaptea de 26 spre 27 Noiembrie – cele din ziua de 27 Noiembrie, ca și tentativa de asasinat din noaptea de 27 spre 28 Noiembrie 1940 – sunt rezultatul unei acțiuni criminale mai dinainte concertată, între osebiți instigatori, complici și agenți executori, înscrisi în Mișcarea Legionară*.⁷

Mobilul era evident politic.

Așa se lămurește și împrejurarea că unele din persoanele vizate au fost încarcerate fără îndeplinirea formelor legale – altele au fost sechestrate și schingiuite – iar, în privința unora, s-a pretextat că încarcerarea lor ilegală este dictată de interesele ordinei și siguranței publice.⁸

Este necesar de știut că pe lângă poliția legionară, care își avea sediul în Prefectura de Poliție a Capitalei, exista încă o organizație de poliție legionară, pendinte de Ministerul de Interne, care își avea sediul în Splaiul Independenței.

Între cele două organizații exista o strânsă colaborare precum și o unitate de vederi – metodă și scop.

Corpul Muncitoresc Legionar – recrutat în majoritatea din elemente comuniste – seconda de aproape întreaga activitate a celor două organizații.

Cunoscutul comunist Dimitrie Grozea, comandant legionar, avea ca atribut principal organizarea și conducerea aceluia Corp (CML).

Au rămas încă unii neidentificați care, după toate indiciile adunate de instrucțiune, sunt membri ai poliției legionare pendinte de Ministerul de Interne sau persoane înregimentate în CML.

⁶ Asasinatele de la Jilava... Snagov și Strejnicul, 26–27 Noemvrie 1940 – *Cuvânt înainte*, pg. 16.

⁷ Asasinatele de la Jilava... Snagov și Strejnicul, 26–27 Noemvrie 1940 – *Cuvânt înainte*, pg. 17–18.

⁸ Asasinatele de la Jilava... Snagov și Strejnicul, 26–27 Noemvrie 1940 – *Cuvânt înainte*, pg. 18.

În dimineața zilei de 28.XI.1940, orele 7,15, este găsit cadavrul Prof. Nicolae Iorga, la un km. de comuna Strejnicu, jud. Prahova, la 15 m de șoseauna Strejnicu – Ploiești.⁹

De altfel, martorul Marin Stănescu, fost Prefect de Prahova în acel timp, ne cristalizează în cunoștință de cauză ansamblul atmosferei din ziua de 27 noiembrie din sânul mișcării legionare și declară că, prin mijloacele pe care le avea atunci la îndemână în calitate sa de fruntaș legionar și Prefect de Prahova, a putut afla că asasinii lui Iorga și Madgearu sunt: Traian Boeru, Ștefan Cojocaru, Tudor Dacu și Ion Tucan. Domnia sa, după ample și amănunțite descrieri de fapte, își încheie declarația cu fraza: „rămân cu convingerea fermă că Traian Boeru nu este străin de asasinarea Profesorului Iorga și nici de a Prof. Madgearu” (fila 59, 60 dos. 293 / 940).

Din cele mai sus expuse se stabilește cu suficiență, în asasinatul lui prof. Iorga, următoarele:

a) Ridicarea prof. Iorga de la vila sa din Sinaia a avut lor în seara de 27 noiembrie 1940, între orele 17–17,30;

b) Ea a fost efectuată de o echipă de 5 – 6 legionari veniți din capitală, astfel cum înșiși asasinii au arătat în momentul ridicării;

c) Cadavrul prof. Iorga a fost găsit în dimineața de 28 noiembrie 1940, orele 7:15, la 1 km. de comuna Strejnicu, la 15 metri de șoseaua Strejnicu – Ploiești;

d) Martorii identifică doi din asasinii care au luat parte și la asasinarea prof. Madgearu;

e) Prezumțiuni puternice și concordante sunt dovada suficientă că toți asasinii lui Madgearu au participat și la asasinarea lui Iorga.

Ce s-a petrecut cu prof. Iorga după ridicarea sa de la domiciliu și până în momentul asasinării, precum și momentul când a fost asasinat nu s-au putut stabili.¹⁰

Relatăm că singurul asasin care a fost prins și identificat este Ștefan Cojocaru, care nu recunoaște faptele ce i se pun în sarcină.¹¹

În drept: Din faptele mai sus descrise, reiese în mod evident că învinuții s-au asociat în prealabil, au premeditat și pregătit omorârea Prof. Madgearu și

⁹ Asasinatele de la Jilava... Snagov și Strejnicul, 26–27 Noemvrie 1940 – Cap. II. *Referat introductiv*, pg. 112.

¹⁰ Asasinatele de la Jilava... Snagov și Strejnicul, 26–27 Noemvrie 1940 – Cap. II. *Referat introductiv*, pg. 117.

¹¹ *Ibidem*.

*Iorga, fapte ce constituie crima de omor cu premeditare (asasinat) în asociațiune, prevăzută de art. 315, 464 pct. 1 și 8 C.P.*¹²

Astfel au loc: asasinarea celor 64 de deținuți politici din Închisoarea de la Jilava, asasinarea comisarilor Dumitrescu și Davidescu în pădurea Balota lângă Ploiești, asasinarea celor 4 comisari în arestul Pref. Poliției – socotiți ca unelte ale vechiului regim, sechestrarea în scop de asasinare a mai multor personalități politice (Argetoianu, Tătărescu, Ghelmegeanu etc), salvate numai prin intervenția eficace și la timp a Subsecretarului de Stat, Colonelul Rioșianu, și, în fine, asasinarea Prof. Madgearu și Iorga.

Aceste asasinate fiind executate de membrii organizației legionare și în contra personalităților politice ale vechiului regim, considerate ca ostile acesteia, au un vădit scop și mobil politic și urmează a fi calificate ca asasinate politice. În cauză urmează a se face și aplicarea art. 597 al. 1 C.p., comb. cu Jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 1.022 din 24 Mai 1938, prelungit cu Nr. 1.177 din 24 Mai 1940, comb. cu art. 2 din D.L. 236 din 1941.¹³

*Nicolae Iorga – originar din Moldova, coborâtor, după tată, din oameni curajoși ai Pindului – iar după mamă, din neamul vornicului Iordache Drăghici – a fost născut cu viziunea unui trecut din adâncul veacurilor și a clocotit de viață, în slujba Neamului său.*¹⁴

*Asasinii – care au amuțit glasul acestui uriaș al generației noastre – nu și-au dat seama câtă nevoie era de credința nezdruincată a lui Nicolae Iorga – pentru menținerea nădejzilor firești ale Neamului?*¹⁵

*În dimineața zilei de 27 Noiembrie, pe la orele 11, o mașină neidentificată până astăzi, s-a oprit în fața Institutului de Istorie Universală din București – unde a locuit profesorul Nicolae Iorga.*¹⁶

*Pe la orele 13,30 s-au reîntors și de această dată, nevoind să dea crezare spuselor servitorilor că stăpânul lor lipsește, au pătruns în casă și au controlat locuința profesorului, încăpere cu încăpere.*¹⁷

Nici în aceste clipe de vădit pericol, profesorul nu a încetat de a-și considera opera mai presus de viață și așa se explică de ce în momentul despărțirii de soție,

¹² *Ibidem*, pg. 118.

¹³ *Ibidem*..

¹⁴ *Ibidem*, pg. 227.

¹⁵ Asasinatele de la Jilava... Snagov și Strejnicul, 26–27 Noemvrie 1940 – Cap. IV. *Rechizitoriul*, pg. 227.

¹⁶ *Ibidem*, pg. 227.

¹⁷ *Ibidem*, pg. 228.

a rugat-o să aibă grijă de „notele” sale privitoare la „Istoria Universală” la care lucrase până în ultima clipă liberă.¹⁸

În asemenea împrejurări, se dovedește că asasinii lui Nicolae Iorga sunt aceleași persoane care au răpit și viața profesorului Virgil Madgearu.¹⁹

Credința informatorului corespunde realităților, cu atât mai mult cu cât Justiția a putut să afle din spusele dlui Marin Stănescu, fostul prefect de Prahova pe vremea regimului legionar, că Paul Cojocaru i-a mărturisit că a fost vizitat în ziua de 27 noiembrie, anul trecut, de către acuzații Traian Boeru și Ștefan Cojocaru, care i-au declarat că au mână liberă de la Horia Sima să acționeze în județul Prahova.

Dovada necontestată că Traian Boeru – după ce a fost părtaș la asasinarea lui Virgil Madgearu – a luat parte și la asasinarea profesorului Iorga reiese din toate împrejurările pe care vi le-am expus, precum și din interesanta expunere pe care martorul Marin Stănescu o face cu privire la o convorbire pe care a avut-o cu fostul secretar general al Institutului Național al Cooperăției în București, la Restaurantul „Continental” – nu cu mult timp după săvârșirea asasinatelor.

Fostul prefect ne informează că în cursul convorbirii – de astfel destul de aspră – l-a întrebat pe Traian Boeru ce l-a determinat să ucidă pe Iorga și Madgearu.

„Nu știu nimic”, a răspuns acuzatul, zâmbind cu șiretenie – „deoarece în seara de 27 Noiembrie m-am culcat la ora 9”.

Acest răspuns a fost urmat de replica fostului prefect de Prahova.²⁰

Nicolae Iorga – în sbuciumul sufletesc pe care l-a trăit în ultimele săptămâni – privind nedumerit și îngrijorat în viitor, zdrobit de aceeași durere care este și a noastră, a scris cu 24 ore înainte de a fi asasinat, strofe de o rară frumusețe, răvășite pe masa lui de lucru.

Citesc:

*„Au fost tăind un brad bătrân
Fiindcă făcea prea multă umbră
Și-atuncea din pădurea sumbră
Se auzi un glas păgân:*

¹⁸ *Ibidem*, pg. 229.

¹⁹ *Ibidem*, pg. 230.

²⁰ *Ibidem*, pg. 231.

*O voi ce-n soare cald trăiți
Și-ați răpus strămoșul nostru
Să nu vă strice rostul vostru
De ce sunteți așa grăbiți?*

*În anii mulți cât el a fost
De-alungul ceasurilor grele
Sub paza crengilor rebele
Mulți și-au aflat un adăpost.*

*Moșneag stând pe culmea drept
A fost la drum o călăuză
Și'n vremea aspră și ursuză
El cu furtunile-a dat piept.*

*Folos aduse cât fu viu
Ci mort acuma când se duce
Ce alta poate-a vă aduce
Decât doar încă un sicriu”²¹*

Având în vedere că, din declarațiile servitorilor: Albu Ioan și Stela Comănache se stabilește că în aceeași zi de 27 Noiembrie 1940, pe la ora 11 dimineața și apoi la ora 13,30 s-a oprit o mașină, în care se afla un grup de legionari, la Institutul de Istorie Universală din București, căutând pe profesorul Nicolae Iorga, care locuia la acel Institut.²²

Având în vedere că, din declarațiile soției profesorului Iorga, dna Ecaterina Iorga, și a martorei Aneta Cazacu, se stabilește că tot în ziua de 27 Noiembrie 1940, de astă dată pe la ora 17,30, în vila proprietatea profesorului Iorga, de la Sinaia, au intrat pe neașteptate și pe scara de serviciu, un grup de 6 sau 7 persoane, care au afirmat servitoarei Aneta Cazacu, că sunt din poliția legionară a Capitalei și că au venit să-l ia pe profesor, pentru a-l duce la București, spre a i se lua un interogatoriu.²³

S-au lămurit următoarele:

²¹ *Ibidem*, pg. 232.

²² *Ibidem*, pg. 268.

²³ Asasinatele de la Jilava... Snagov și Strejnicul. 26–27 Noemvrie 1940 – Cap. VI. Sentința nr 145/1941, pg. 468

Profesorul s-a îmbrăcat, punându-i-se în vedere că va fi dus la București, spre a da o declarație la Prefectura de Poliție.

S-a coborât la parter, unde se afla soția sa, îndreptându-se spre cuier, spre a se îmbrăca cu paltonul.

În tot acest timp legionarii l-au încadrat și nu i-au îngăduit nici măcar să treacă în camera de baie, după cum își manifestase dorința.

La stăruința soției sale, profesorul și-a pus galoșii și căciula și a luat bastonul din cuier, părăsind locuința bruscat de cei care îl încadrau și condus la mașina care aștepta afară.

În momentul plecării, profesorul a mai putut striga soției sale să aibă grijă de notele privitoare la Istoria universală, la care tocmai lucra.

În drum spre mașină, care fusese lăsată de legionari în capătul străzii, deoarece nu putuse urca panta fiind prea mare, profesorul s-a întâlnit cu fiica sa Adina, căreia i-a spus că este dus la București, pentru un interogatoriu.²⁴

Având în vedere că din instrucția urmată în cauză, nu s-a putut stabili ce s-a întâmplat la vila din Sinaia, în cursul nopții de 27–28 Noiembrie 1940, până a fost asasinat Nicolae Iorga.

Având în vedere că a doua zi dimineața la ora 7,15, cadavru profesorului Iorga a fost găsit în dreptul comunei Strejnicul, la 15 metri de șoseaua Strejnicul – Ploiești, pe o miriște.²⁵

Lângă cadavru s-au găsit 9 tuburi de cartușe trase și bastonul căzut în lungul trupului.

Din declarația plt. Stoicescu Aurel, dată magistratului instructor al Tribunalului Prahova, rezultă că trupul era căzut pe spate, cu fața în sus, cu mâna dreaptă puțin îndreptată de corp și având degetele împreunate, în semnul crucii.²⁶

Din aceste circumstanțe se deduce că asasinatul profesorului Iorga s-a săvârșit chiar pe locul unde a fost găsit cadavru și înainte de ora 3 dimineața, fiindcă sub cadavru a fost găsit sânge încheșat și, lângă victimă, bastonul cu care plecase cu câteva ceasuri mai înainte de acasă, iar trupul profesorului era acoperit cu un strat gros de brumă.²⁷

Având în vedere că din instrucția urmată în cauză, după cum s-a

²⁴ *Ibidem*, pg. 469.

²⁵ *Ibidem*, pg. 470.

²⁶ *Ibidem*, pg. 470.

²⁷ *Ibidem*, pg. 470.

arătat în expunerea faptică, rezultă că faptele comise de acuzați întrunesc în totul elementele infracțiunii prevăzute și penate de art. 463, 464, al. 1 și 8, deoarece exista elementul material al infracțiunii, consistând în aceea că acuzații au ucis cu focuri de armă pe profesorii N. Iorga și Virgil Madgearu.

Această faptă a fost comisă cu premeditare din modul cum a fost pregătită executarea ei, acuzații plecând din București: ridicarea victimelor de la domiciliul lor sub cuvânt că au de dat declarații la Prefectura de Poliție a Capitalei, ducerea în afara orașului și uciderea lor cu focuri de revolver.

La comiterea acestor fapte, acuzații au lucrat cu intenție și voință, deoarece din probele administrate s-a dovedit cu prisosință acest lucru, rezultând din modul săvârșirii uciderii, tragerea a mai multor focuri de revolver asupra aceleiași persoane, întrebuițare de manopere pentru a putea să aducă la bun sfârșit uciderea fără a fi văzuți de nimeni.²⁸

Sentința și executarea asasinilor

La 9 iulie 1941, Curtea Marțială a Comandamentului Militar al Capitalei, sub președinția prim-președintelui, colonel-magistrat Vasile Gelep, începeau dezbaterile în procesul privind asasinatele săvârșite la Jilava. În cadrul aceluiași proces, au compărut și acuzații pentru crimele din aceeași noapte de la Prefectura Poliției Capitalei și din pădurea Balota-Vlăsia, dar și cei învinuiți de sechestrarea și *de asasinarea profesorilor Nicolae Iorga și Virgil Madgearu. Cercetările au durat din martie până la 21 iunie 1941. La data de 21 iunie 1941 a fost data ordonanța definitivă în cauza asasinatelor, iar pe 22 iulie 1941 s-au pronunțat sentințele. Au compărut în fața Curții 17 acuzați, au lipsit 21 din care 20 dispăruți. Dintre cei acuzați 20 au fost condamnați la moarte, cinci la muncă silnică, 6 la 10 ani, iar 5 au fost achitați.*

*Printre cei condamnați s-au numărat: Ștefan Zăvoianu fost prefect legionar al Poliției Capitalei, Romulus Opreș, fost chestor legionar, Constantin Orășanu, adjunctul lui Zăvoianu, Tudor Dacu, informator al Poliției Legionare din Prahova, Eremia Șocariciu, chestor-șef al poliției legionare, Gheorghe Crețu, Marcu Octavian, Savu Constantin, Dumitru Anghel zis Dumitru Lixandru, Anghel Oprea și Ion Tănăsescu. Execuția a avut loc în ziua de 28 iunie 1941 în Valea Piersicilor, la sud- est de închisoarea Jilava*²⁹.

²⁸ *Ibidem*, pg. 475.

²⁹ Pentru detalii privind execuției a se vedea [2], pg. 4.

Bibliografie:

- [1] ***, Președinția Consiliului de Miniștri, *Pe marginea prăpastiei, 21–23 ianuarie 1941*, București, 1942. Ediția a II-a îngrijită de prof.univ.dr. Ioan Scurtu, 2 volume, București, Editura Scripta, 1992, vol. II,
- [2] ***, *Asasinatele de la Jilava, Snagov și Strejnicul, 26-noiembrie 1940*, *Monitorul Oficial și Imprimeriile statului*. București, 1941.
- [3] ***, *Asasinatele de la Jilava, Snagov și Strejnicul. 26–27 noiembrie 1940*. București, Editura Scripta, 1992.
- [4] Spânu Alin, *Istoria Serviciilor de Informații contrainformații românești în perioada 1919- 1945*. Editura Demiurg, Iași 2010.
- [5] Șinca Florin, *Din istoria Poliției Române*, vol. I, cap. 5. Tipografia RCR Print, București, 2006.
- [6] Tănase Tiberiu, *Fețele Monedei – Mișcarea Legionară între 1941–1948*. Editura Tritonic, București, 2010.

